

УДК 34:159.9 (075.8)

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ЮРИДИЧНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ

Студ. К.В. Салманова, гр. БП-15
Наук. керівник проф. А.Ю. Олійник

Київський національний університет технологій та дизайну

Для кожної епохи розвитку людства притаманний свій домінуючий світогляд як цілісна сукупність уявлень про світ. Одним з таких уявлень про світ є деонтологічні знання людини. Термін “деонтологія” вперше ввів у науковий обіг англійський філософ права Ієремія Бентам у праці “Деонтологія” (1834 р.). Деонтологія, основи якої досліджував І.Бентам, є вченням про професійні обов'язки і врахування результатів їх виконання людиною.

Дослідження юридичної деонтології розпочато у колишній союзній державі зі вступу до спеціальності. С. Алексєєв і М. Айзенберг опублікували відповідні підручники. Багато уваги приділяв розвиткові ідеям юридичної деонтології професор Львівського університету П.Рабінович. Під його керівництвом здійснювалось чимало наукових досліджень у сфері юридичної деонтології. Відомий науковець, професор В. Сокурєнко вперше за всю історію колишньої союзної держави започаткував дослідження засад юридичної деонтології. У другій половині 80-х років була вже запроваджена для вивчення студентами навчальна дисципліна “Юридична деонтологія”. Започаткував її професор В. Горшенєв у Харківському юридичному інституті (нині Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого). Отже, юридична деонтологія пройшла довгий шлях свого розвитку.

У наукових джерелах існують різні підходи до визначення юридичної деонтології. Так, В. Горшенєв визначає її як галузь юридичної науки, що узагальнює систему знань про мудрість спілкування й мистецтво прийняття правильного рішення у юридичній практиці, тобто як науку про пошук атмосфери необхідного, істинного результату у спілкуванні юриста як з колегами, так і з тими, кому він надає професійні послуги і кого повинен обслуговувати правовими засобами у процесі реалізації свого правового статусу.

О. Скакун зазначає, що юридична деонтологія - це галузь юридичної науки і навчальна дисципліна, яка є узагальненою системою знань про юридичну практичну діяльність і кодекс професійної поведінки юриста, тобто про оптимальний звід правил дозволяючого, зобов'язуючого і рекомендаційного характеру, якими повинен оволодіти юрист і керуватися ними у відносинах, що виникають при виконанні службових (посадових) повноважень.

С. Гусарєв, О. Тихомиров вважають, що юридична деонтологія розкриває зміст та взаємозв'язок таких соціальних явищ, як юридична наука та юридична практика, визначає її функції, виходячи з норм та принципів суспільної моралі, формує систему вимог професійного та особистого порядку, висвітлює етичний бік діяльності юриста, враховуючи спеціалізацію юридичної професії.

Елементи змісту юридичної деонтології можна згрупувати у чотири групи: 1) знання про кодекс професійної поведінки, професійний етикет, застосування норм моралі, моральні вимоги (нормативи), співпрацю з колегами, взаємостосунки з громадянами, мудрість спілкування; 2) відомості (система знань) про правознавство; 3) відомості про юридичну практику, основні юридичні спеціальності; 4) знання про ставлення до професійної діяльності, мистецтво приймати правильні рішення.

Отже, юридична деонтологія — це філософсько-правова наука про пізнання юристом сутності внутрішнього імперативу службового обов'язку, який створює передумови для формування особистісних норм його професійної поведінки і мотиви їхнього вибору з метою формування внутрішнього переконання, встановлення об'єктивної істини та прийняття справедливого правового рішення.